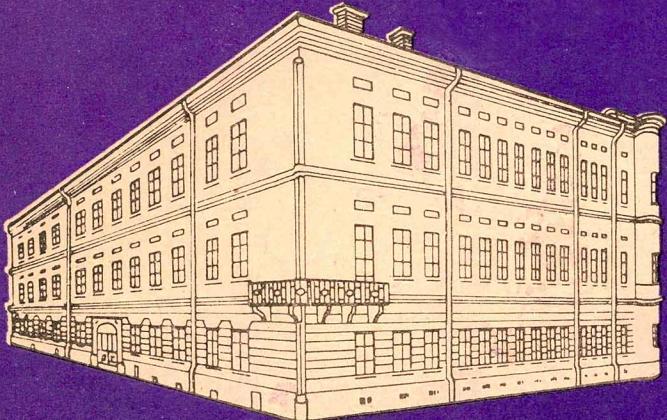

ACTA MVSEI NAPOCENSIS

26 – 50

II
ISTORIE

1989 – 1993

CLUJ-NAPOCA,
1994

ACTA
MVSEI NAPOCENSIS

26—30

II

ISTORIE

1989 — 1993

CLUJ-NAPOCA, 1994

COLEGIUL DE REDACȚIE:

GHEORGHE I. BODEA (istorie contemporană); **DOINA BOROȘ** (conservare, restaurare); **IOAN CIUPEA** (istorie contemporană, secretar adjunet de redacție); **EUGENIA GLODARIU** (istorie modernă); **PETRU IAMBOR** (istorie medievală); **GHEORGHE LAZAROVICI** (redactor responsabil); **STELIAN MANDRUT** (istorie modernă); **FRANCISC PAP** (istorie medievală, secretar de redacție); **MARIUS PORUMB** (istoria artelor).

FONDATOR: Acad. **CONSTANTIN DAICOVICIU**

ACTA MVSEI NAPOCENSIS

Publicația Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei.

Orice corespondență se va adresa: Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, 3400 Cluj-Napoca, str. Constantin Daicoviciu 2.

Tel. 64/195—677

ACTA MVSEI NAPOCENSIS

Publication du Musée National d'Histoire de la Transylvanie.

Toute correspondance sera envoyée à l'adresse: Musée National d'Histoire de la Transylvanie, 3400 Cluj-Napoca, str. Constantin Daicoviciu 2, Roumanie.

Tel. 64/195—677

CUPRINS

CONTENTS — INHALT — SOMMAIRE — СОДЕРЖАНИЕ

STUDII

PETRU IAMBOR, Izvoarele istorice și terminologia privind așezările fortificate din sec. IX—XIII	11
<i>Les sources historiques et la terminologie des établissements fortifiés des IXe—XIIIe siècles . . . . .</i>	25
IOAN-AUREL POP, Structuri sociale și patrimoniale ale unor moșii din Țara Hațegului la sfârșitul secolului al XV-lea	27
<i>Structures sociales et patrimoniales de certaines domaines du Pays de Hațeg à la fin du XVe siècle . . . . .</i>	32
JAKÓ ZSIGMOND, Despre numirea voievozilor Transilvaniei	33
<i>Sur sujet de la nomination du voïvode de Transylvanie . . . . .</i>	44
MIHAIELA-SANDA SALONTAI, Două biserici-sală gotice din județul Cluj	45
<i>Deux églises-salle gothiques près de Cluj . . . . .</i>	53
FRANCISC PAP, Aspecte ale circulației monetare în Transilvania între anii 1571—1691	65
<i>Aspekte des Münzumlaufs in Siebenbürgen zwischen den Jahren 1571—1691 . . . . .</i>	82
DEZIDERIU B. GARDA, Mediul geografic și evoluția socială în bazinul Giurgeului în secolele XVI—XVII	85
<i>Le milieu géographique et l'évolution sociale dans le bassin de Giurgeu aux XVIe—XVIIe siècles . . . . .</i>	103
VIORICA GUY MARICA, Implicațiile sud-germane ale unui caiet cu modele pentru argintari	105
<i>Die süddeutschen Beziehungen eines Musterbuches für Goldschmiede . . . . .</i>	150
ANA MARIA SZÖKE, Broderii baroce în colecția de textile a Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei	151
<i>Baroque embroideries in the textiles collection of the National History Museum of Transylvania . . . . .</i>	167
ANTON E. DÖRNER, Un statut de breaslă din 1807 al croitorilor din Orăştie	169
<i>Ein Zunftartikel der Brooser Schneider aus dem Jahre 1807 . . . . .</i>	189

MELINDA MITU — SORIN MITU, Relatarea de călătorie prin Țara Românească a lui Ürmösy Sándor (1841—1843)	191
<i>La relation de voyage en Valachie d'Ürmösy Sándor (1841—1843)</i>	205
IOAN MAZERE — GELU NEAMȚU, Evenimentele de la Luna Arieșului din septembrie 1848. Documente inedite (I)	207
<i>Les événements de Luna Arieșului, Septembre 1848. Documents inédits (I)</i>	214
D. SUCIU, Mentalități europene în gândirea și acțiunea politică a românilor din Transilvania față de unele realități din propria mișcare națională și din România în secolul al XIX-lea (I)	235
<i>[Mentalités européennes dans la pensée et l'action politique des Roumains de Transylvanie, vis-à-vis de certaines réalités de leur propre mouvement national et de Roumanie dans le XIXe siècle]</i>	
G. CIPĂIANU, La Grande Bretagne et la paix séparée de la Roumanie (automne 1917— printemps 1918)	263
CONSTANTIN I. STAN — GELU NEAMȚU, Din activitatea românilor americanî în sprijinul își'ptuirii Marii Uniri. [Au sujet de l'activité des Roumains américains en soutenant la réalisation de la Grande Union]	269
EUGENIA GLODARIU, Opinia publică internațională și aspirațiile românilor reflectate în ziarul „La Roumanie” (1918)	297
<i>The international public opinion and the Romanian aspirations reflected in the newspaper „La Roumanie” (1918)</i>	304
EMIL LAZĂR, Aurel P. Bănuț, primul director al Societății pentru Fond de Teatru Român în Transilvania	315
<i>A. P. Bănuț, le premier directeur de la „Société pour le Fonds de Théâtre Roumain en Transylvanie”</i>	326
TOADER IONESCU, Concepția dirijistă a lui Mitiță Constantinescu privind crearea și dezvoltarea complexului economic național românesc	327
<i>The controlled economy doctrine of Mitiță Constantinescu regarding the forming and development of a directed national economy in Romania</i>	344
GHEORGHE IANCU, Înființarea Teatrului Național Român din Cluj (1919)	345
<i>La fondation du Théâtre National Roumain de Cluj (1919)</i>	350
IOÁN SILVIU NISTOR, Școala de conductori tehnici electromecanici din Cluj. Activitatea educativă, baza materială, problema subvențiilor (1919—1929)	351
<i>L'École de conducteurs techniques électromécaniciens de Cluj. Activité éducative, base matérielle, subventions (1919—1929)</i>	365
CAMIL MUREŞANU, Titulesco — ce grand européen	367

NICOLAE DASCĂLU, Poziția statelor din Africa, America și Asia față de războiul italo-etiopian (1935—1936) analizată de diplomația Statelor Unite ale Americii	373
<i>The position of the states from Africa, America and Asia towards the Italo-Ethiopian War (1935—1936) analysed by the U.S.A. Diplomacy . . . . .</i>	<i>385</i>
GHEORGHE I. BODEA, O pagină dureroasă, puțin cunoscută, din istoria Maramureșului	387
<i>A tragic episode, less known, of the Maramureș' history . . . . .</i>	<i>415</i>
VASILE T. CIUBĂNCAN, Sistemul cooperatist din nord-vestul Transilvaniei după dictatul de la Viena. IV. Federala „Hangya” din Târgu-Mureș	417
<i>Le système coopératif du Nord-Ouest de la Transylvanie après le dictat de Vienne. IV. La Fédérale „Hangya” de Târgu-Mureș . . . . .</i>	<i>423</i>
GHEORGHE ȚUȚUI, Participarea ostașilor argeșeni la luptele pentru alungarea trupelor hitleriste și horthyste din partea de nord-est a Transilvaniei	425
<i>La participation des soldats de Argeș aux luttes pour repousser les troupes hitleriennes et horthystes du Nord-Est de la Transylvanie . . . . .</i>	<i>437</i>
NICOLAE SABĂU, Conștiință națională și educație estetică în paginile revistei „Viața ilustrată” (1940—1944)	439
<i>National conscience and esthetical education in the „Illustrated Life” journal (1940—1944) . . . . .</i>	<i>481</i>
CORNEL CRĂCIUN, Cronică artistică și ilustrație grafică în revista „Societatea de Mâine”	485
<i>Chronique artistique et illustration graphique dans la revue „Societatea de Mâine” . . . . .</i>	<i>496</i>
STELIAN MÎNDRUȚ, Teatrul Național din Cluj în refugiu la Timișoara (1940—1945)	497
<i>Das Nationaltheater aus Klausenburg während der Temeschburger Zuflucht (1940—1945) . . . . .</i>	<i>510</i>

NOTE ȘI DISCUȚII

NICOLAE EDROIU, Posesiunile transilvănene ale lui Ștefan Răzvan, domnul Moldovei (1595) și ale văduvei sale, doamna Măriuca	513
<i>Les possessions transylvaines d'Etienne Răzvan, le prince de la Moldavie (1595) et de sa veuve, la princesse Măriuca . . . . .</i>	<i>519</i>
GHEORGHE SEBESTYÉN, Cetatea Caransebeș. Rectificări și dubii	521
<i>Die Festung Karansebesch. Berichtigungen und Zweifel . . . . .</i>	<i>523</i>
VIORICA POP, Mobilier baroc în unele colecții transilvănene	525
<i>Mobilier baroque en de collections transylvaines . . . . .</i>	<i>531</i>
ANA MARIA SZŐKE — DOINA BOROŞ, Broderii de epocă — investigarea firelor metalice	535
<i>Epoch embroideries — metal threads investigation . . . . .</i>	<i>544</i>

SUZANA ANDEA — AVRAM ANDEA, Cousemnări de carte românească veche în inventare bisericești din Transilvania	545
<i>Le livre roumain ancien dans les inventaires d'église de Transylvanie . . . . .</i>	554
MELINDA MITU, Revoluția română de la 1848 — 1849 din Transilvania oglindită în gazeta „Márczius Tizenötödike” (I)	555
<i>La révolution roumaine de 1848—1849 de Transylvanie reflétée dans le journal „Márczius Tizenötödike” („Quinze Mars”) (I) . . . . .</i>	571
NICOLAE CORDOȘ — MARIA MAGDALENA JUDE, Contribuții documentare referitoare la Emanuil Gojdu și fundația sa	573
<i>Urkundliche Beiträge bezüglich Emanuil Gojdu und seiner Stiftung . . . . .</i>	589
LIVIU GROZA, Blazonul de cavaler al generalului Mihail Trapșa	591
<i>Der Ritterwappen des Generals Mihail Trapșa . . . . .</i>	597
GHEORGHE HRISTODOL, Dobrogea și Marea în publicistica transilvăneană la sfârșitul secolului al XIX-lea	599
<i>Dobroudja and the Black Sea in the Transylvanian press by the end of the 19th century . . . . .</i>	606
GHEORGHE ȘORA, Contribuția lui Vasile Goldiș (1862—1934) referitoare la programul național și la tactica activistă (II)	607
<i>Vasile Goldiș's contribution regarding the national program and the activist tactics (II) . . . . .</i>	611
MARIA MAGDALENA JUDE, „Gura Satului” — foaie literară, satirică și mixtă pentru colonia română din Darnița	613
<i>„The Gossip of the Village” — a literary, mixed journal for amusement in the Romanian colony from Darnița . . . . .</i>	616
NICOLAE ȘTEIU, Tânărul Dumitru Faur despre primul război mondial și problemele românilor transilvăneni	619
<i>J.e paysan Dumitru Faur au sujet de la première guerre mondiale et les problèmes des Roumains transylvains . . . . .</i>	623
MARIUS COMĂA — DANIELA COMĂA, Periodizarea istoriei naționale în opera lui Nicolae Iorga	625
<i>La périodisation de l'histoire nationale dans l'œuvre de Nicolae Iorga . . . . .</i>	637
ELENA-EMILIA LICA, Revista „Analele Brăilei” (1929—1940) despre legăturile orașului Brăila cu Transilvania	639
<i>La revue „Analele Brăilei” („Les Annales de Brăila”), 1929—1940, au sujet des liaisons de la ville de Brăila avec la Transylvanie . . . . .</i>	646
VIORICA LASCU, Amintirile unui neparticipant la Marea Adunare de la Alba Iulia	647
NICOLAE LASCU, Evenimentele din toamna 1918 într-un sat de la poalele Munților Apuseni	647
<i>Les souvenirs d'un non-participant à la Grande Assemblée Nationale d'Alba Iulia . . . . .</i>	650

RECENZII

FRANCISC PAP, <i>Encyclopaedia Transylvanica</i>	655
IOAN LUMPERDEAN, <i>Memorialistica revoluției de la 1848 în Transilvania</i> . Studiu introductiv, ediție, note și glosar de Nicolae Bocșan și Valeriu Leu	660
CORNEL CRĂCIUN, Marcel Joray, <i>La sculptură moderne en Suisse</i> , vol. IV	662

NECROLOAGE

NICOLAE EDROIU, [David Prodan (1902–1992)]	667
AUREL RĂDUTIU, [Francisc Pall (1911–1992)]	669
GHEORGHE I. BODEA, [Petru Bunta (1928–1992)]	673
PRESCURTĂRI BIBLIOGRAFICE – ABRÉVIATIONS BIBLIOGRAPHIQUES	675